

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3427678	meijer, susan	SBO-SR	
ONDERWERP			
3427678 - plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Omgevingswet

De Omgevingswet gaat over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Een van de onderdelen van de wet is een verplichting voor gemeenten om voor hun gehele grondgebied één omgevingsvisie te maken.

In een omgevingsvisie worden alle aspecten van de fysieke leefomgeving in één visie geïntegreerd. Daarnaast geldt een motiveringsplicht voor vroegtijdige publieksparticipatie bij het opstellen van een omgevingsvisie.

Het opstellen van een omgevingsvisie vraagt dus om een integraal denk- en werkproces en om een bottom-up benadering waarbij de samenleving vroegtijdig participeert in het proces om een integrale visie voor de lange termijn op te stellen.

Omgevingsvisie Hengelo

Veel gemeenten, waaronder Hengelo, hebben ervoor gekozen om de omgevingsvisie voor hun gehele grondgebied gefaseerd op te pakken om zo ervaring op te doen met de nieuwe manier van denken en werken.

De eerste (deel)omgevingsvisie voor het buitengebied van Hengelo, genaamd 'Hengeloos Buiten', is op 7 oktober 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. Het ontwerp van de tweede (deel)omgevingsvisie 'de krachten gebundeld in het Hart van Hengelo' dat gaat over de gebieden binnenstad en Hart van Zuid, ligt de komende weken ter inzage en wordt naar verwachting na de zomer door uw gemeenteraad vastgesteld. Het overige stedelijke gebied vormt de derde fase van de omgevingsvisie. Hiervoor ligt nu het plan van aanpak ter vaststelling voor aan uw gemeenteraad. Nadat de derde fase is afgerond worden de drie deelproducten verwerkt tot één omgevingsvisie voor Hengelo.

Gefaseerde aanpak omgevingsvisie Binnenstad en Hart van Zuid

Omgevingsvisie stedelijk gebied

De omgevingsvisie Stedelijk Gebied is een toekomstbestendig, publieksvriendelijk, concreet en actueel afwegingskader voor de fysieke leefomgeving. Het is een strategische visie gericht op uitvoering en het daadwerkelijk behalen van de ambities. Het beoogde resultaat is een door de samenleving gedragen integrale visie voor het Stedelijk Gebied.

De omgevingsvisie stedelijk gebied vormt de basis voor de juridische regels over de fysieke leefomgeving in het op te stellen omgevingsplan. Bij de beoordeling van ruimtelijke initiatieven die niet passen binnen het bestemmingsplan/omgevingsplan vormt de omgevingsvisie het ruimtelijk afwegingskader. Zowel voor de initiatiefnemers alsook voor de gemeente Hengelo.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied

Het plan van aanpak beschrijft het doel, uitgangspunten en resultaat van de visie, de stappen van het proces, de organisatie en de planning om te komen tot de omgevingsvisie voor het stedelijk gebied. De stappen zijn vergelijkbaar met de genomen stappen voor de vastgestelde omgevingsvisie Hengeloos Buiten en de binnenkort vast te stellen omgevingsvisie 'de krachten gebundeld in het Hart van Hengelo'.

Doordat we als organisatie kennis en goede ervaringen hebben opgedaan met het doorlopen van deze processtappen kunnen we deze werkwijze nu efficiënt toepassen in fase 3. Dit leidt tot een vergelijkbare opzet met de omgevingsvisies voor het buitengebied en binnenstad en Hart van Zuid, waardoor de drie deelvisies straks vrij eenvoudig te bundelen zijn tot één visie voor Hengelo.

Processtappen

De volgende stappen worden onderscheiden:

1. Kader

Met het Kader voor het stedelijk gebied geeft uw gemeenteraad duidelijkheid aan de samenleving over het proces. Waar gaat dit proces wel over en waar gaat het niet over? Het Kader geeft als het ware het speelveld aan waarbinnen, de omgevingsvisie mag worden opgesteld.

Om invulling te geven aan het Kader voor het stedelijk gebied, deze vast te stellen en daarmee sturing te geven aan het proces is het nodig om duidelijkheid te hebben over de vraagstukken, maar ook inzicht te hebben in de (figuurlijke) 'voorraadkast' voor het stedelijk gebied.

De omgevingsvisie wordt vraag gestuurd opgesteld. In een vraag gestuurde omgevingsvisie staan behoeften en wensen uit de samenleving centraal. Deze halen we in deze stap op met een enquête onder inwoners en ondernemers en we gaan hierover in gesprek met (een vertegenwoordiging van) de samenleving en onze interne organisatie.

De voorraadkast bestaat uit:

- Beleid en richtinggevende stukken. Hierbij is specifiek aandacht voor de betekenis van de ambities in de omgevingsvisies voor het buitengebied en binnenstad/ Hart van Zuid voor het stedelijk gebied;
- Opgaven;
- Projecten en initiatieven;
- Trends en ontwikkelingen.

Voor het opstellen van de omgevingsvisie stedelijk gebied is er net als bij de binnenstad en Hart van Zuid sprake van een goed gevulde voorraadkast waarmee we rekening moeten houden. Dit is een duidelijk verschil met de eerste fase (Hengeloos Buiten) waar sprake was van minder beleid en richtinggevende stukken en minder projecten en initiatieven.

Op diverse thema's worden momenteel visies voorbereid (warmte transitievisie, mobiliteitsvisie, duurzaamheidsvisie, groenvisie). Deze visies deze vormen bouwstenen voor de omgevingsvisie stedelijk gebied. De uitdaging is om deze verschillende deelvisies integraal op elkaar af te stemmen tot een samenhangende visie voor het stedelijk gebied.

De voorraadkast wordt tijdens het uitvoeren van stap 1 met de raad gedeeld, ter voorbereiding op de invulling van het Kader (inhoud).

2. Thema's voor de toekomst

De thema's die een rol moeten spelen in de omgevingsvisie worden in deze fase geformuleerd op basis van de vraagstukken die in de eerste stap van het proces zijn opgehaald.

3. Visievorming

De inhoud van de omgevingsvisie komt in hoofdlijn tot stand. Het kader en de thema's voor de toekomst zijn daarbij leidend.

4. Verdieping

De hoofdlijn van de visie wordt verder verfijnd naar (deel)gebieden en uitgewerkt tot een ontwerp omgevingsvisie.

5. Vaststelling

De formele voorbereidingsprocedure tot vaststelling van de omgevingsvisie voor het stedelijk gebied wordt

doorlopen.

De (veranderende) rol van de gemeenteraad

Met de Omgevingswet verschuift een deel van de taken die nu nog bij uw gemeenteraad ligt naar college en samenleving. Het is de bedoeling van de wet dat uw raad de kaders en de grote lijnen van een omgevingsvisie bepaalt en niet (meer) het detail. Het is aan uw gemeenteraad om toe te zien op de kwaliteit van besluitvorming, inclusief de invulling van vroegtijdige participatie. Ook het toezien op de kwaliteit van participatie is een element van de verandering in de bestuurscultuur.

Voor de omgevingsvisie betekent de veranderende rol van de gemeenteraad dat u:

- Vooraf stuurt door middel van een op te stellen Kader waarbinnen de visievorming en participatie plaatsvindt;
- Bij de vaststelling van de omgevingsvisie toetst of is voldaan aan het Kader en of het participatieproces dat in dit plan van aanpak is opgenomen op een zorgvuldige manier is doorlopen.
- Wordt betrokken bij de verschillende processtappen om te komen tot de omgevingsvisie Stedelijk Gebied. Daarmee wordt uw raad in de gelegenheid gesteld uw kaderstellende rol te vervullen.

Uw raad is op 10 mei jl. in het kader van het inwerkprogramma bijgepraat over de Omgevingswet. In de presentatie is reeds kort stil gestaan bij de processtappen en de rol van de gemeenteraad als kaderstellend vooraf en controlerend achteraf. Ook bent u geïnformeerd over de besluiten die dit jaar nog genomen moeten worden in het kader van de Omgevingswet, waaronder dit plan van aanpak.

Uw raad wordt net als bij de omgevingsvisie voor het buitengebied en de binnenstad en Hart van Zuid gevraagd dit plan van aanpak vast te stellen.

Organisatie

Met de inhoud, het proces en de participatie hebben we als organisatie inmiddels ervaring opgedaan. In de derde fase gaat de ambtelijke organisatie de werkzaamheden voor de visievorming en participatie meer zelfstandig oppakken. Dat betekent een verschil met fase één en twee waarin Bureau LOSstadomland een nadrukkelijke rol en verantwoordelijkheid had in de totstandkoming en het schrijven van de visie en in het voeren van de externe participatie. Bureau LOSstadomland heeft in fase drie een adviserende, coachende rol richting het procesteam en de werkgroep.

Het procesteam bestaat uit een procescoördinator die het eerste aanspreekpunt vormt en verantwoordelijk is voor de organisatie van het proces; een ondersteunende procescoördinator; een coördinator voor de communicatie en een administratief ondersteuner.

De inhoudelijke werkzaamheden liggen bij de ambtelijke werkgroep die bestaat uit verschillende disciplines.

Voor een uitgebreide toelichting op de stappen, de organisatie en de planning wordt verwezen naar het 'Plan van aanpak stedelijk gebied, dat als bijlage bij dit advies is gevoegd.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

De raad wordt voorgesteld:

Het plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied vast te stellen.

FINANCIËLE ASPECTEN

In de Kaderbrief 2019-2022 heeft de raad financiële middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie van de Omgevingswet en daarmee ook voor het 'nieuwe werken', dit programmabudget is nadien nog een aantal keer aangepast onder meer door uitstel van de Omgevingswet. De kosten van de werkzaamheden voor het opstellen van de omgevingsvisie kunnen gedekt worden uit deze middelen en worden ingeschat op €70.000,-. Hiervan is op dit moment een bedrag van ca. €38.000 geraamd voor de advieswerkzaamheden van adviesbureau LOSstadomland en €15.000,- voorlopig geraamd voor kosten die samenhangen met communicatie en participatie. Het restant bedrag van €17.000,- is bedoeld om extra kosten op te vangen die we nu nog niet concreet voorzien, maar in een open planproces wel kunnen optreden.

Indien gedurende het proces blijkt dat er meer kosten gemaakt gaan worden, bijvoorbeeld doordat de gemeenteraad een hogere ambitie wil leggen in de participatie, dan kunnen deze middelen gedekt worden uit de extra middelen die nu worden aangevraagd bij de zomerbrief 2022-2026 indien het format nieuw beleid over de implementatie van de Omgevingswet (23-NB-8.1) wordt goedgekeurd.

BIJLAGE(N)
1. Plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3427678	meijer, susan	SBO-SR	Gerard Gerrits
ONDERWERP			
3427678 - plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

De raad wordt voorgesteld:
Het plan van aanpak omgevingsvisie stedelijk gebied vast te stellen.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Op 1 januari 2023 treedt de Omgevingswet in werking. Een van de onderdelen van de wet is een verplichting voor gemeenten om uiterlijk op 1 januari 2025 voor hun gehele grondgebied één omgevingsvisie te maken. In een omgevingsvisie worden alle aspecten van de fysieke leefomgeving in één visie geïntegreerd. In Hengelo wordt de omgevingsvisie gefaseerd opgepakt om zo ervaring op te doen met de nieuwe manier van denken en werken. Na de (deel)omgevingsvisie voor het buitengebied (fase 1) en binnenstad en Hart van Zuid (fase 2) volgt nu de omgevingsvisie voor het overige stedelijke gebied (fase 3). Hiervoor ligt nu het plan van aanpak ter vaststelling voor aan de gemeenteraad. Nadat de derde fase is afgerond worden de drie deelproducten verwerkt tot één omgevingsvisie voor Hengelo.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,

DATUM

De griffier

De voorzitter

Omgevingsvisie

Stedelijk gebied

Plan van aanpak

mei 2022

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo

Inhoud

1 Wat is een omgevingsvisie	pag. 3
1.2 Gefaseerde aanpak	pag. 3
1.3 Integratie tot één omgevingsvisie Hengelo	pag. 3
2 Wettelijk kader	pag. 4
2.1 De bedoeling van de Omgevingswet	pag. 4
2.2 Verplichte onderdelen in de omgevingsvisie	pag. 4
3 Raakvlakken met andere taken en opdrachten uit de Omgevingswet	pag. 5
3.1 De verschillende kerninstrumenten voor een gemeente	pag. 5
3.2 Veranderende rollen	pag. 5
3.3 Monitoring	pag. 5
4 De Omgevingsvisie Stedelijk Gebied	pag. 7
4.1 Ambitie en resultaat	pag. 7
4.2 Uitgangspunten	pag. 7
5 Processtappen totstandkoming Omgevingsvisie Stedelijk Gebied	pag. 9
6 Participatie en communicatie	pag. 12
6.1 Participatie	pag. 12
6.2 Tijd en capaciteit	pag. 12
6.3 Communicatiedoelen	pag. 12
6.4 Communicatie uitgangspunten	pag. 12
7 Organisatie	pag. 14
7.1 Ambtelijke organisatie	pag. 14
7.2 Politiek bestuurlijke organisatie	pag. 15
7.3 Ondersteuning	pag. 16
7.4 Samenleving	pag. 16
7.5 Organogram	pag. 17
8 Planning	pag. 18

I. Wat is een omgevingsvisie?

Naar verwachting treedt na diverse uitstelmomenten, vanaf 1 januari 2023 de Omgevingswet in werking. Onderdeel van de Omgevingswet is het schrijven van een Omgevingsvisie voor heel Hengelo. De omgevingsvisie is een strategische visie die de lange termijn doelstellingen en ambities beschrijft voor de gehele fysieke leefomgeving en die rekening houdt met alle ontwikkelingen in het gebied. De omgevingsvisie gaat in op de samenhang tussen ruimte, water, milieu, natuur, landschap, verkeer en vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed en de sociale thema's als gezondheid en veiligheid. Het gaat daarbij niet alleen over ontwikkeling en gebruik, maar ook nadrukkelijk over beheer, bescherming en behoud.

De omgevingsvisie komt in de plaats van de structuurvisie Hengelo 2030 en vervangt het strategisch beleid uit de diverse (sectorale) beleidsnota's voor wonen, groen, water etc. De omgevingsvisie is zeker geen optelsom van beleidsvisies voor de diverse domeinen, maar een samenhangende visie op strategisch niveau. Om dit te bereiken wordt zoveel mogelijk beleid, dat gericht is op de fysieke leefomgeving en aanverwante onderwerpen, geïntegreerd in de omgevingsvisie. Veel gemeenten, waaronder ook Hengelo, hebben ervoor gekozen om de omgevingsvisie gefaseerd op te pakken om zo ervaring op te doen met de nieuwe manier van denken en werken.

1.2 Gefaseerde aanpak

In Hengelo pakken we het opstellen van de omgevingsvisie gefaseerd op. Hierdoor kunnen we ervaringen en lessen uit de vorige fase gebruiken in de vervolgfase. We zijn gestart met de omgevingsvisie voor het buitengebied. Deze eerste (deel)omgevingsvisie 'Hengeloos Buiten', is op 7 oktober 2020 vastgesteld door de gemeenteraad. Het gebied Binnenstad en Hart van Zuid vormt de tweede fase van de omgevingsvisie. Deze visie zal naar verwachting voor de zomer 2022 als ontwerp ter inzage worden gelegd en na de zomer 2022 ter vaststelling worden aangeboden aan de gemeenteraad. Na de vaststelling van dit plan van aanpak starten we met de omgevingsvisie voor het resterende deel van de stad, het stedelijk gebied (fase 3). In dit plan van aanpak beschrijven we de uitgangspunten, randvoorwaarden en het proces om te komen tot de omgevingsvisie Stedelijk Gebied.

Dit plan van aanpak gaat over de derde fase voor het resterende grondgebied, het stedelijk gebied. De derde fase van de omgevingsvisie bestaat uit een visie voor de rest van de stad, bestaande uit de woonwijken, bedrijventerreinen, wijkwinkelcentra en groengebieden, zoals parken. Wanneer alle (deel)omgevingsvisies zijn afgerond en aan elkaar worden verbonden worden deze gezamenlijk vastgesteld als omgevingsvisie Hengelo.

1.3 Integratie tot één omgevingsvisie Hengelo

Om tot de omgevingsvisie Hengelo te komen is een integratie van de drie deelvisies tot één geheel nodig. Daarvoor is het van belang om rekening te houden met de volgende zaken:

- Het derde deel in structuur en opzet zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de eerdere delen.
- De eerste twee delen moeten mogelijk geactualiseerd worden zodat het geheel actueel is op moment van vaststellen (bijv. visie Hengeloos Buiten mbt het omgevingsprogramma Nieuwe Energie (vanwege de uitwerking van de zoekgebieden in locaties in lijn met de omgevingsvisie Hengeloos Buiten) en het programma woningbouw Beckum (vanwege het afwijken van de omgevingsvisie Hengeloos Buiten wat betreft het schaalniveau en de aantallen voor woningbouw).
- Bij de integratie tot een samenhangende omgevingsvisie is het van belang dat een aantal belangrijke lopende beleidsvisies (zoals de visie warmtetransitie, mobiliteitsvisie) meegenomen moeten worden. De mate van integratie in het geheel is afhankelijk van de doorlooptijd van deze visies.

Het voorstel is nu om na afronding van de besluitvorming voor de omgevingsvisie Stedelijk Gebied (fase 3) de integratie van de drie delen in een samenhangende omgevingsvisie Hengelo te verwerken (fase 4). In het kaderdocument dat volgt op dit plan van aanpak zal dit definitief worden bepaald.

2. Wettelijk kader

2.1 De bedoeling van de Omgevingswet

De Omgevingswet gaat over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Een van de onderdelen van de wet is een verplichting voor gemeenten om voor hun gehele grondgebied één omgevingsvisie te maken. In een omgevingsvisie worden alle aspecten van de fysieke leefomgeving in één visie geïntegreerd.

De Omgevingswet en de bijbehorende memorie van toelichting geven een kader voor wat een omgevingsvisie moet zijn. De omgevingsvisie is verder vormvrij, net als bij de huidige gemeentelijke structuurvisie. Er zijn geen regels voorgeschreven waar de omgevingsvisie aan moet voldoen.

De grondslag van de omgevingsvisie is terug te vinden in de artikelen 3.1 en 3.2 van de Omgevingswet. De omgevingsvisie is een verplicht instrument voor het Rijk, de provincie en de gemeente. Het Rijk maakt een nationale omgevingsvisie (NOVI), de provincie een provinciale omgevingsvisie (POVI) en de gemeente een gemeentelijke omgevingsvisie (GOVI). De wet en de bijbehorende memorie van toelichting geven een kader voor wat een omgevingsvisie moet zijn. De omgevingsvisie is verder vormvrij, net als bij de huidige structuurvisie. Er zijn geen regels voorgeschreven waar de omgevingsvisie aan moet voldoen.

2.2 Verplichte onderdelen in de omgevingsvisie

Bij het opstellen van de omgevingsvisie moet de gemeente rekening houden met een aantal beginselen:

- het voorzorgsbeginsel: de overheid kan maatregelen nemen als er gegronde redenen zijn om te vrezen dat activiteiten negatieve gevolgen kunnen hebben;
- het beginsel van preventief handelen: nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Dit vanuit het idee dat voorkomen beter is dan ongedaan maken ('genezen');
- het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden;
- het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Deze beginselen staan in artikel 3.3 van de Omgevingswet. Ze zijn overgenomen uit het milieubeleid van de Europese Unie.

Verplichte elementen

De omgevingsvisie moet volgens artikel 3.2 van de Omgevingswet in ieder geval de volgende elementen beschrijven:

- de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (wat is er en wat is de kwaliteit daarvan);
- de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied, (wat gebeurt er qua ontwikkelingen en instandhouding van het grondgebied) en;
- de hoofdzaken van het beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving (wat zijn de na te streven doelen en op welke manier worden die bereikt).

Verplichte participatie

Bij het vaststellen van een omgevingsvisie moet worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn

betrokken. Ook moet worden aangegeven wat daarvan de resultaten zijn. Aan de wijze van participatie worden geen eisen gesteld. De gemeente mag zelf beslissen welke procedure wordt gevolgd en wat met de resultaten wordt gedaan. Een samenvatting van het participatieproces moet wel meegenomen worden in de omgevingsvisie. We gaan de gemeentelijke participatievisie die op dit moment wordt voorbereid en later dit jaar door de gemeenteraad wordt vastgesteld, als basis gebruiken voor participatieproces van de omgevingsvisie.

Gebondenheid aan de omgevingsvisie

De omgevingsvisie is zelfbindend voor de bestuurslaag die het heeft opgesteld. De omgevingsvisie van de gemeente is dus bindend voor de gemeente als bevoegd gezag. De omgevingsvisie van het Rijk (NOVI) en van de provincies (PROVI) werken niet rechtstreeks door in de omgevingsvisie van de gemeente. De gemeente dient wel rekening te houden met omgevingsvisies van andere bestuursorganen. Dit volgt uit het wettelijke zorgvuldigheidsbeginsel en motiveringsbeginsel. Hiermee wordt bedoeld dat de gemeente in de gemeentelijke visie moet laten zien dat de omgevingsvisies van andere bestuursorganen bij het opstellen van de gemeentelijke visie zijn betrokken en de inhoud daarvan bekend is.

Procedure

De omgevingsvisie wordt door de gemeenteraad vastgesteld via de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (afdeling 3.4 Awb). Eenieder kan zienswijzen indienen tegen het ontwerp van de omgevingsvisie. Er is geen bezwaar en beroep mogelijk tegen de omgevingsvisie. Wel dienen de ingebrachte zienswijzen beoordeeld te worden in de definitieve omgevingsvisie.

Digitalisering van de omgevingsvisie

De omgevingsvisie moet digitaal via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) raadpleegbaar zijn. Dit betekent dat de visie moet voldoen aan de daarvoor vastgestelde publicatiestandaarden.

Het gaat hierbij om eisen op het gebied van vormgeving, structuur en doorzoekbaarheid, waar bij het opstellen van de omgevingsvisie rekening mee moet worden gehouden.

Overgangsrecht

Met het verwachte ingaan van de Omgevingswet op 1 januari 2023 is de omgevingsvisie Stedelijk Gebied nog niet vastgesteld. Dit hoeft ook niet. Op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt, verandert er niets aan de status en de inhoud van het bestaande gemeentelijke beleid, zoals vastgelegd in bijvoorbeeld de structuurvisie, het verkeer- en vervoersplan en andere beleidsdocumenten. De hoofdlijnen van het daarin vastgelegde beleid blijven gelden tot de omgevingsvisie van kracht wordt. Afsproken is dat de gemeente de verplichting heeft om binnen drie jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet een omgevingsvisie vast te stellen die voldoet aan de inhoudelijke en digitale eisen van de wet. Dat betekent dat gemeenten naar verwachting uiterlijk 1 januari 2025 een omgevingsvisie van kracht moeten hebben.

3. Raakvlakken met andere taken en opdrachten uit de Omgevingswet

De Omgevingswet kent een aantal kerninstrumenten voor het gebruiken en beschermen van de leefomgeving. Met deze instrumenten kan de overheid beleid schrijven en uitvoeren. Daarnaast kunnen overheden met deze instrumenten regels stellen aan activiteiten en de uitvoering van projecten. De belangrijkste kerninstrumenten die we hier toelichten zijn: de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en het omgevingsplan. Deze instrumenten zijn belangrijke schakels in de beleidscyclus van de gemeente en vormen een samenhangend geheel. De omgevingsvisie heeft raakvlakken met al deze kerninstrumenten en vormt de basis voor de invulling van de overige kerninstrumenten.

3.1 De verschillende kerninstrumenten voor een gemeente:

	Omgevingsvisie	Programma	Omgevingsplan
Inhoud	Strategisch, visie op de stad	Maatregelen om ambities en doelstellingen uit de omgevingsvisie te bereiken, maar ook maatregelen voor (integrale) thema's die zelfbindend zijn.	Wetten en regels
Opbouw	Op hoofdlijnen, voor langere termijn (ca. 15 jaar)	Per thema of deelgebied	Alle regelgeving voor de fysieke ruimte
Vorm	Alleen zelfbindend besluit	Beleidsdocument	Juridisch direct bindend voor burgers
Besluitvorming	Gemeenteraad stelt de visie vast	Burgemeester en Wethouders verantwoordelijk. Maar soms is het wenselijk dat de raad hierover een besluit neemt (Vb. Programma nieuwe energie)	Gemeenteraad stelt omgevingsplan (en eventuele wijzigingen) vast. Delegatie is mogelijk.

3.2 Veranderende rollen

Onder de Omgevingswet veranderen de rollen van de samenleving, de ambtelijke organisatie en de gemeenteraad bij het opstellen van een omgevingsvisie.

De (veranderende) rol van de samenleving

De Omgevingswet vraagt om een meer integrale werkwijze en motiveringsplicht voor vroegtijdige publieksparticipatie. De gewenste uitkomst van vroegtijdige publieksparticipatie is dat zij niet langer achteraf reageren, maar vooraf worden geïnformeerd en/of meedenken in het proces.

De (veranderende) rol van de ambtelijke organisatie

De Omgevingswet vraagt om een integrale aanpak en een samenwerking met de samenleving, een verschuiving van top-down naar bottom-up. Dat betekent een andere manier van denken en werken binnen de ambtelijke organisatie.

De (veranderende) rol van de gemeenteraad

Met de Omgevingswet verschuift een deel van de taken die nu nog bij de gemeenteraad ligt naar college en samenleving. Het is de bedoeling van de wet dat de raad de kaders en de grote lijnen van een omgevingsvisie bepaalt, niet (meer) het detail. Daarmee geeft de raad ruimte aan het college om per opgave af te wegen wat nodig is. Dat vraagt loslaten en vertrouwen van de gemeenteraad. Het is aan de gemeenteraad om toe te zien op de kwaliteit van besluitvorming, inclusief de invulling van vroegtijdige participatie. Ook het toezien op de kwaliteit van participatie is een element van de verandering in de bestuurscultuur.

Voor de omgevingsvisie betekent de veranderende rol van de gemeenteraad dat zij:

- Vooraf sturen door middel van een op te stellen Kader waarbinnen de visievorming en participatie plaatsvindt;
- Bij de vaststelling van de omgevingsvisie toetsen of is voldaan aan het Kader en of het participatieproces dat in dit plan van aanpak is opgenomen op een zorgvuldige manier is doorlopen.

We betrekken de raad bij de verschillende processtappen om te komen tot de omgevingsvisie Stedelijk Gebied. Daarmee wordt de raad in de gelegenheid gesteld haar kaderstellende rol te vervullen. In dit plan van aanpak worden de stappen om te komen tot de omgevingsvisie weergegeven.

3.3 Monitoring

Een omgevingsvisie opstellen vraagt tijd en aandacht. Het is een continu proces. De omgevingsvisie is een flexibel document, dat steeds gemonitord en geëvalueerd moet worden. Monitoring en evaluatie zijn belangrijke elementen om te beoordelen of de omgevingsvisie aansluit bij de werkelijkheid. Uit de monitoring en evaluatie moet blijken of beleidsdoelen worden behaald of dat de omgevingsvisie moet worden bijgesteld of dat andere instrumenten moeten worden ingezet om de doelstellingen te halen. Monitoringsinformatie helpt om goede besluiten te kunnen nemen over activiteiten in de fysieke leefomgeving. Het is een belangrijke basis voor een snellere en betere besluitvorming. En het helpt om tijdig bij te sturen en plannen aan te passen aan veranderende omstandigheden. Monitoring is niet nieuw, maar bij de Omgevingswet meer dan nodig.

De ambities in de omgevingsvisie werken door in de totale beleidscyclus en hebben invloed op de programma's en het omgevingsplan. De beleidscyclus in de Omgevingswet ziet er als volgt uit:

De omgevingsvisie vormt na vaststelling voortdurend het afwegingskader. Dit vraagt enerzijds om koers houden, maar anderzijds om deze zo nodig bij te stellen. Het is niet noodzakelijk om de omgevingsvisie continu als geheel bij te stellen. Dit kan ook themagericht of modulair. Dan worden alleen de delen aangepast waar gezien de ontwikkelingen behoefte aan is. Een logisch evaluatiemoment kan jaarlijks zijn, aansluitend op vaststelling van de begroting. Of gelijktijdig met het coalitieakkoord. Hoe we de monitoring, evaluatie en actualisatie gaan vormgeven wordt uitgewerkt in de omgevingsvisie.

4. De Omgevingsvisie Stedelijk Gebied

4.1 Ambitie en resultaat

De omgevingsvisie Stedelijk Gebied is een toekomstbestendig, publieksvriendelijk, concreet en actueel afwegingskader voor de fysieke leefomgeving. Het is een strategische visie gericht op uitvoering en het daadwerkelijk behalen van de ambities.

Het beoogde resultaat is een door de samenleving gedragen integrale visie voor het Stedelijk Gebied. De visie voldoet in ieder geval aan de volgende criteria:

1. De omgevingsvisie vormt een **uitnodigend en inspirerend** streefbeeld voor de langere termijn (2040) waar we als gemeente naartoe willen ontwikkelen.
2. De omgevingsvisie biedt een **helder strategisch afwegingskader** voor de samenleving en het openbaar bestuur bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (de zgn. 'wenselijkheid toets').
3. De omgevingsvisie **biedt ruimte voor initiatieven** vanuit de samenleving; voor ontplooiing, ontwikkeling en ondernemerschap, mits die initiatieven bijdragen aan behoud, bescherming, versterking en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van het stedelijk gebied.
4. De Omgevingsvisie geeft inzicht voor welke vraagstukken de gemeente zelf aan zet is en voor welke vraagstukken het initiatief aan de samenleving wordt overgelaten (**loslaten versus vasthouden**).
5. De omgevingsvisie **bouwt voort op het fundament dat al is gelegd binnen het actuele strategische beleid** dat is vastgesteld door de gemeenteraad en betrekking heeft op de fysieke leefomgeving (bijvoorbeeld de Koers Hengelo 2040, het koersdocument mobiliteit, etc).
6. De omgevingsvisie is een **dynamische en flexibele visie** die inspeelt op trends en ontwikkelingen en ruimte biedt voor veranderingen binnen strategische kaders. De omgevingsvisie maakt daarom onderdeel uit van de beleidscyclus en wordt periodiek geëvalueerd en indien nodig bijgesteld en/of aangevuld.
7. De Omgevingsvisie is **uitvoeringsgericht**. Een uitvoeringsagenda maakt onderdeel uit van de visie. De afspraken die hieruit voortvloeien worden belegd en bewaakt zowel intern als extern.
8. De omgevingsvisie is ingebed in de **regionale context**. Vanuit de gemeentelijke positie willen we met deze omgevingsvisie gezamenlijke regionale ambities kracht bijzetten.
9. Het document dient **goed leesbaar, compact en laagdrempelig** te zijn voor alle bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers in het Stedelijk Gebied.
10. De visie voldoet aan de **wettelijke kaders** uit de Omgevingswet, aangezien de vaststelling is voorzien na de inwerkingtreding van deze wet op 1 januari 2023.

4.2 Uitgangspunten

1. Voortbouwen op de ingezette koers

We hebben als gemeente de afgelopen jaren al op tal van thema's en in de gebieden hard gewerkt aan het ontwikkelen van beleid. Denk bijvoorbeeld aan de Woonagenda 2021-2030, het ontwerp Transitievisie Warmte en de Klimaat-

adaptatie strategie. Daarnaast hebben we samen met onze buurgemeenten en partners onze ambities bepaald voor de ontwikkeling van de regio Twente. Met de ontwikkeling van de Omgevingsvisie gaan we niet ineens andere keuzes maken. We bouwen vooral voort op onze ingezette koers. Ten opzichte van ons bestaande beleid heeft de Omgevingsvisie wat ons betreft de volgende drie functies:

• Verankeren

Onze (bestaande) ambities dienen als uitgangspunt en al onze actuele beleidskeuzes nemen we op in de visie zodat deze ook input vormen voor de gehele beleidscyclus zoals onder de Omgevingswet bedoeld.

• Vertalen

Met de Omgevingsvisie leggen we, waar nodig of gewenst, de verbanden tussen al ons (actuele) thematische/sectorale beleid en gebiedsgericht beleid. Dit is een van de centrale doelen van de visie: een samenhangende en integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Daarnaast maken we waar nodig een ruimtelijke vertaling van thematisch en sectoraal beleid.

• Verbeteren

Ten derde, we verbeteren het bestaande beleid waar nodig of gewenst. Het kan dan gaan om het beleid op een aantal aspecten aan te vullen, aan te scherpen en/of nieuwe thema's toe te voegen die tot nu toe nog niet of onvoldoende aandacht hebben gekregen.

2. Vanuit bestaande kwaliteiten

Het stedelijk gebied van Hengelo bezit veel ruimtelijke kwaliteiten die de stad uniek maken. In de aanpak vormen de bestaande kwaliteiten het vertrekpunt voor de visie.

3. Bestaande beleidsdocumenten intrekken waar mogelijk en aanpassen waar nodig

De omgevingsvisie is een integraal document waarin de verschillende beleidsvelden met elkaar worden verbonden. Juist die integraliteit zorgt voor een belangrijke meerwaarde. De doelstelling is om bestaande beleidsdocumenten zoveel mogelijk te integreren in de omgevingsvisie. Dit heeft tot gevolg dat met de totstandkoming van de omgevingsvisie bestaande strategische beleidsdocumenten waar mogelijk worden ingetrokken en/ of beleid wordt aangepast waar nodig. De ambities en doelstellingen zijn (op termijn) namelijk uniform en integraal verwerkt in de omgevingsvisie en uitgewerkt in omgevingsprogramma's. Voordeel is dat dit leidt tot minder losse beleidsdocumenten en minder op zichzelf staande uitgangspunten en ambities.

4. Relatie met beleid in ontwikkeling

We willen dat het strategisch beleid voor de leefomgeving dat nu in voorbereiding of ontwikkeling is (bijv. het groenplan of het woonbeleid) als bouwsteen nader wordt uitgewerkt in het proces van de omgevingsvisie Stedelijk gebied. Dat betekent dat we zoveel mogelijk willen voorkomen dat er gedurende de omgevingsvisie Stedelijk Gebied losse, sectorale beleidsnota's worden vastgesteld. Hiermee

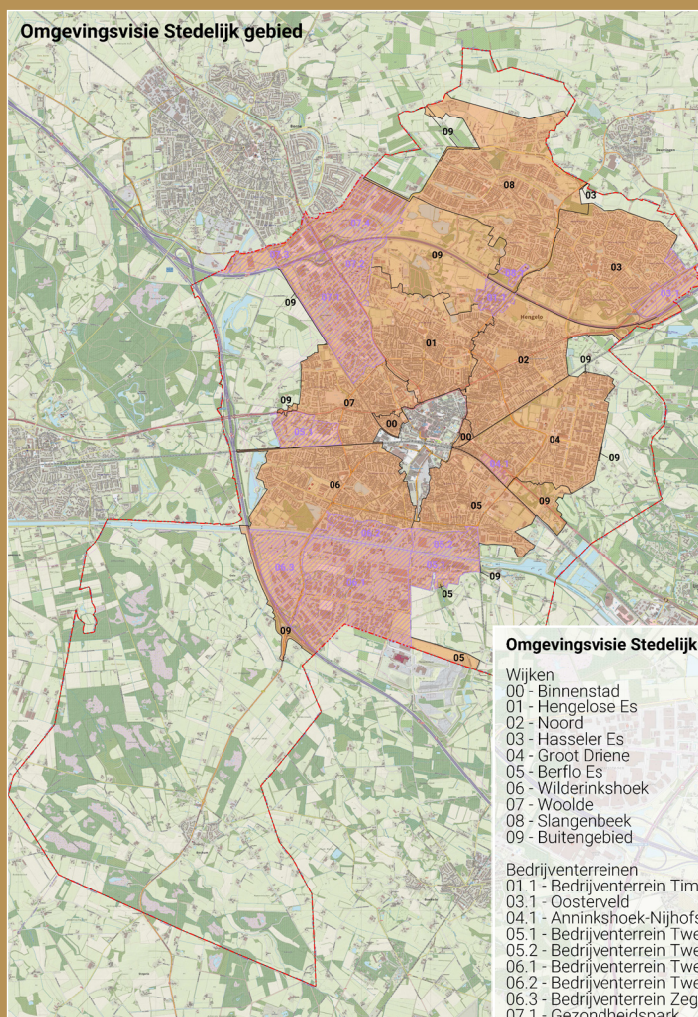
zorgen we ervoor dat er integraal gewerkt wordt aan de beleidsopgaven en dat we efficiënt omgaan met de inzet van de ambtelijke capaciteit. Bovendien houden we hiermee participatietrajecten met stakeholders en de samenleving overzichtelijk en behapbaar. Het risico kan zijn dat hierdoor in beleidstrajecten vertraging optreedt. Daarom is het zaak dat de diverse beleidsinhoudelijke vraagstukken goed worden voorbereid (inventarisatie, analyse) en tijdig worden geïntegreerd in de omgevingsvisie Stedelijk Gebied.

5. Borgen van de uitvoering

In de omgevingsvisie Stedelijk Gebied wordt in de uitvoeringsagenda uitgewerkt hoe we de uitvoering borgen en bewaken. Dit doen we door aanzetten te maken voor omgevingsprogramma waarbij in de opdrachtoomschrijving

doel, middel, partijen, rollen en stappen zijn beschreven. De gemeente kan in de uitvoering vanuit verschillende rollen optreden, namelijk als trekker, partner of facilitator. Met name in de rol van partner of facilitator is de samenwerking en het managen van verwachtingen met en naar inwoners, partners en stakeholders van groot belang. Het is belangrijk dat de afspraken die voortvloeien uit deze omgevingsprogramma's, o.a. over de inzet van mensen en middelen, goed worden belegd en bewaakt. Zowel in de interne organisatie als met externe stakeholders.

Voorlopige gebiedsgrenzen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied

Bestaand stedelijk gebied

De omgevingsvisie Stedelijk Gebied bestaat uit het bestaand stedelijk woon-, leef- en werkgebied verbonden en ontsloten door infrastructuur en nutsvoorzieningen. Het is het directe leefgebied van onze inwoners en het werkgebied van de gevestigde bedrijven met hun werknemers.

Het is ook een belangrijk verzorgingsgebied voor inwoners en bezoekers waarin dagelijks of doelgericht wordt gewinkeld, zorg en welzijn wordt verleend, sport en (amateur) kunst wordt bedreven en onderwijs wordt gegeven. De bodem en ondergrond, groenstructuren en waterlopen zijn geven ruimte aan het leefgebied van diverse flora en fauna en zijn belangrijke gebieden om onze stad klimaatbestendig te maken.

Omgevingsvisie Stedelijk gebied

- Wijken
- 00 - Binnenstad
- 01 - Hengelose Es
- 02 - Noord
- 03 - Hasseler Es
- 04 - Groot Driene
- 05 - Berflo Es
- 06 - Wilderinkshoek
- 07 - Woolde
- 08 - Slangenbeek
- 09 - Buitengebied
- Bedrijventerreinen
- 01.1 - Bedrijventerrein Timmersveld
- 03.1 - Oosterveld
- 04.1 - Anninkshoek-Nijhofshoek
- 05.1 - Bedrijventerrein Twentekanaal Zuid II
- 05.2 - Bedrijventerrein Twentekanaal Noord II
- 06.1 - Bedrijventerrein Twentekanaal Zuid I
- 06.2 - Bedrijventerrein Twentekanaal Noord I
- 06.3 - Bedrijventerrein Zeggershoeke
- 07.1 - Gezondheidspark
- 07.2 - Bedrijventerrein Westermaat Zuidwest
- 07.3 - Bedrijventerrein Westermaat Zuidoost
- 07.4 - Bedrijventerrein Westermaat Noordoost
- 07.5 - Bedrijventerrein Westermaat Noordwest
- 08.1 - Roershoeke

5. Processtappen totstandkoming Omgevingsvisie Stedelijk Gebied

In dit plan van aanpak worden de processtappen beschreven om tot de omgevingsvisie Stedelijk Gebied te komen. We maken hierbij gebruik van wat we geleerd hebben bij de ontwikkeling van de twee andere omgevingsvisies. Het proces voor het opstellen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied kent dezelfde stappen als bij de twee vorige omgevingsvisie en bestaat uit de volgende stappen:

- Stap 0: Voorraadkast
- Stap 1: Kader
- Stap 2: Thema's voor de toekomst
- Stap 3: Visievorming
- Stap 4: Verdieping
- Stap 5: Vaststelling

	Doel	Aanpak	Resultaat
Stap 0 Voorraad- kamer	Deze stap is gericht op de inventarisatie van bestaande beleidsdocumenten en de belangrijkste speerpunten daaruit. Specifieke aandacht gaat daarbij uit naar de betekenis van de recente beleidsuitspraken uit de omgevingsvisie buitengebied en binnenstad en Hart van Zuid voor het stedelijk gebied. We kijken daarnaast naar de ontwikkelingen in relatie tot bestaande en nieuwe wet- en regelgeving en de opgaves die daaruit voortvloeien. Tenslotte vragen we bij onze inwoners en ondernemers naar wat er leeft in hun omgeving en wat ze belangrijk vinden.	Diverse interne beleidsmedewerkers, procesmedewerkers en projectleider leveren input voor de voorraadkast. Bij een brede vertegenwoordiging van onze partners in de stad zullen de opgaven worden opgehaald. We houden een stadsbrede enquête onder de inwoners en ondernemers om bij hen op te halen wat er speelt.	Een helder en volledig overzicht van het bestaande beleid, richtinggevend stukken, projecten en initiatieven, trends en de opgaven.

	Doel	Aanpak	Resultaat
Stap 1 Kader	Met het Kader geeft de gemeenteraad duidelijkheid aan de deelnemers van het proces. Het kader geeft antwoord op de vragen: Waar gaat dit proces wel over en waar gaat het niet over? Wat ligt nog open en wat is al ingevuld? Welke mate van participatie past daarbij? Het Kader geeft als het ware het speelveld aan waarbinnen, de omgevingsvisie wordt opgesteld.	De inhoud van de voorraadkast wordt vertaald naar een beschrijvend kader-document. Hiervoor zal een aantal werksessies met de gemeenteraad worden georganiseerd waarbij inhoudelijke en procesmatige keuzes en afwegingen inzichtelijk worden gemaakt.	Het Kader: • moet SMART geformuleerden verbeeldend zijn; • beschrijft de opgave op basis van bestaand beleid, richtinggevende documenten, bestaande processen en projecten en trends en ontwikkelingen; • geeft toetsbare eisen aan het inhoudelijke resultaat van de visie; • geeft toetsbare eisen voor een zorgvuldig (participatie)proces; • beschrijft waar het wel en waar het niet in het participatie proces over kan gaan (kaders); • geeft een overzicht van risico's.
Stap 2 Thema's voor de toekomst	De thema's die een rol moeten spelen in de omgevingsvisie Stedelijk Gebied worden in deze stap geformuleerd.	Op basis van de voorraadkast en het kader worden ambtelijk de thema's voor de toekomst geformuleerd. Het kader met de thema's voor de toekomst worden door de gemeenteraad vastgesteld.	Overzicht met thema's voor de toekomst die de basis vormen voor de visievorming in stap 3.
Stap 3 Visievorming	In deze stap komt de hoofdlijn van de omgevingsvisie tot stand en wordt op basis van integraal geformuleerde thema's een visie opgesteld. Het Kader en de thema's voor de toekomst zijn daarbij leidend.	Om te bepalen wat de koers is voor de toekomst worden de huidige waarden en kwaliteiten van het Stedelijk Gebied in beeld gebracht. Het betreft een dynamisch proces, met meerdere participatiemomenten. Tijdens een eerste publieksparticipatie wordt de samenleving geïnformeerd over de thema's voor de toekomst en worden onderwerpen geprioriteerd en afgestemd met de samenleving. De resultaten van deze publieksparticipatie worden verwerkt in een visie op hoofdlijnen en worden tijdens een tweede brede publieksparticipatie bij de samenleving getoetst.	Op basis van alle informatie die wordt opgehaald wordt de hoofdlijn van de visie opgesteld en wordt invulling gegeven aan de visie en het beleid op integrale thema's.

	Doel	Aanpak	Resultaat
Stap 4 Verdieping	In deze stap wordt op basis van de hoofdlijn van de visie en de visie op integrale thema's invulling gegeven aan het gebiedsgerichte beleid.	Het betreft een dynamisch proces, waarbij afhankelijk van de resultaten van de bijeenkomsten meer of minder publieks-participatie wenselijk kan zijn. Op basis van de integrale thema's wordt in de te onderscheiden deelgebieden de samenleving geïnformeerd over de ontwikkelrichting van deze deelgebieden. Bij de samenleving worden input en ideeën opgehaald over de ontwikkelrichting van deze aspecten in de te onderscheiden deelgebieden. Voordat de ontwerp omgevingsvisie de formele procedure van vaststelling doorloopt wordt er een informatiemarkt georganiseerd.	Er wordt invulling gegeven aan een gebiedsgerichte visie.
Stap 5 Vaststelling	In deze stap wordt de formele procedure tot vaststelling van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied doorlopen.	Het college van B en W wordt gevraagd de ontwerp omgevingsvisie Stedelijk Gebied vrij te geven voor ter inzagelegging. Nadat de zienswijzen zijn beantwoord wordt het college van B en W gevraagd de omgevingsvisie ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraad. Tijdens een openbare politieke markt wordt omgevingsvisie geagendeerd en krijgen indieners van zienswijzen de mogelijkheid om deze mondeling toe te lichten. Tijdens de raadsvergadering wordt de gemeenteraad gevraagd de omgevingsvisie vast te stellen.	Met stap 5 eindigt het proces en beschikt de gemeente Hengelo over een vastgestelde omgevingsvisie voor het Stedelijk Gebied.

De Voorraadkast (stap 0): Om inzichtelijk te maken 'wat we al op de plank hebben liggen' hebben we de (figuurlijke) voorraadkast gemaakt die aan de basis ligt van het Kader.

6. Participatie en communicatie

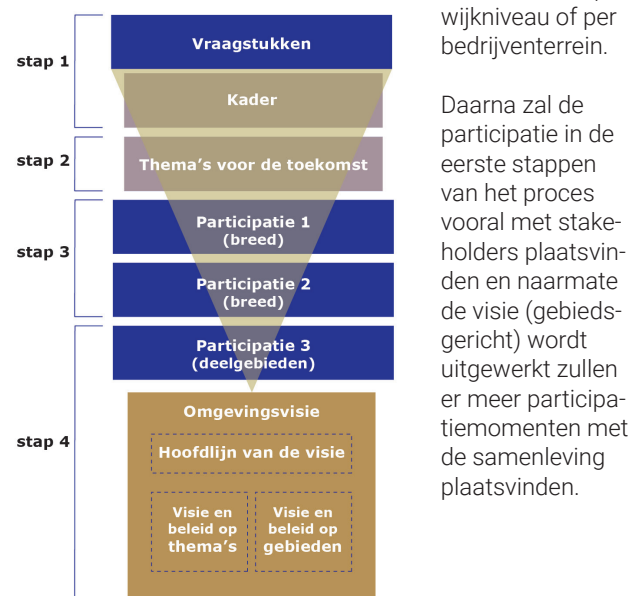
6.1 Participatie

Bij het vaststellen van de omgevingsvisie moet worden aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken. Ook moet worden aangegeven wat daarvan de resultaten zijn. Aan de wijze van participatie worden geen eisen gesteld. De gemeente mag zelf beslissen welke procedure wordt gevolgd en wat met de resultaten wordt gedaan.

Het uitgangspunt is dat we bij initiatieven van de gemeente de Hengelose Participatie Visie als richtlijn gebruiken. Deze visie wordt op dit moment geschreven. De resultaten uit dit proces zijn mede bepalend voor de keuzes die gemaakt worden voor de participatie in de omgevingsvisie Stedelijk Gebied.

De inhoud van het Kader is bepalend voor publieksparticipatie. Hoe harder kaders worden geformuleerd voor specifieke onderwerpen hoe lager de trede op de participatieladder. Dat wil zeggen dat de wijze waarop de samenleving bij het proces wordt betrokken vooral informerend is. Hoe zachter kaders worden geformuleerd voor specifieke onderwerpen hoe hoger de trede op de participatieladder. Voor deze onderwerpen kan voor een meer co-creatieve vorm van samenwerking met de samenleving worden gekozen. Wanneer vraagstukken uit de samenleving onderdeel worden van harde kaders vraagt dit om een gedegen afstemming met de samenleving om de verwachtingen op een juiste wijze te managen.

In het stappenplan en in de planning zijn de globale momenten waarop participatie plaatsvindt beschreven. Per processtap zal de participatie en communicatie nader worden uitgewerkt. We starten met een nulmeting onder inwoners en ondernemers. Hieruit maken we op welke onderwerpen belangrijk worden gevonden en hoe dit zich manifesteert op wijkniveau of per bedrijventerrein.

Afbeelding 6: Dit is een schematische weergave van de stappen die we nemen in het proces.

De definitieve publieksparticipatie in de verschillende stappen van het proces wordt afgestemd met het procesteam, de werkgroep, de programmamanagers van de verschillende programma's en de interne regisseur dienstverlening.

6.2 Tijd en capaciteit

Belangrijk om te benoemen is dat het participatieproces tijd en capaciteit (mensen en middelen) vraagt en een belangrijke schakel vormt in de omgevingsvisie. De mate en invulling van het participatieproces bepaalt mede de haalbaarheid van de planning, de inzet van mensen en de bijkomende kosten. Als de invulling van het participatieproces concreter is kan de planning hierop worden aangescherpt worden. Verder is het goed om te realiseren dat er kosten zijn gemoeid met het uitvoeren van het participatieproces. Bij de besluitvorming over het Kader moet de gemeenteraad zich hier bewust van zijn.

6.3 Communicatiedoelen

Participatie is onlosmakelijk verbonden met communicatie. Daarom is het van belang om vooraf te bedenken wat de communicatiedoelen zijn, welke uitgangspunten er worden gehanteerd, wie de doelgroepen zijn met wie je samenwerkt en welke middelen tijdens het proces worden ingezet.

Voor het proces zijn verschillende communicatiedoelen opgesteld.

- Extern is het doel informeren en motiveren. Door transparante informatie over het proces te verstrekken en de samenleving te betrekken bij elke stap wordt het duidelijk dat de input van de samenleving op prijs wordt gesteld. Hierdoor zijn mensen gemotiveerd om mee te praten over de toekomst.
- Intern ligt de focus op informeren over de visie, het proces en het hogere doel namelijk het werken volgens de bedoeling van de Omgevingswet. Doordat de Omgevingsvisie concreter is dan de Omgevingswet, wordt de visie gebruikt als praktijkvoorbeeld en opstapje om een cultuurverandering teweeg te brengen. Hiermee doelen we vooral op het integraal en bottom-up werken.

6.4 Communicatie uitgangspunten

Inhoudelijke communicatie:

Inhoudelijk wordt er vooral gecommuniceerd over de uitkomsten van bijvoorbeeld bijeenkomsten. Zowel in het proces van het buitengebied als de binnenstad en Hart van Zuid was deze transparantie belangrijk en werd dit gewaardeerd door interne collega's, stakeholders en bewoners. Daardoor zal op de themasite (www.hengelo.nl/omgevingsvisie) ook de mogelijkheid worden geboden om een terugblik te geven van een bijeenkomst, maar ook om uitkomsten te bespreken en stellingen voor te leggen.

Procesmatige communicatie:

Gedurende het hele proces moet open en transparant worden gecommuniceerd over het proces. Dit betekent bijvoorbeeld een oproep voor deelname aan het proces maar ook de vervolgstappen helder schetsen en bij tegenslagen in het proces dit ook duidelijk communiceren.

7. Organisatie

De gemeentelijke organisatie heeft inmiddels kennis en ervaring opgedaan bij het ontwikkelen van de omgevingsvisies voor het Buitengebied en de binnenstad en Hart van Zuid. Er ligt in fase drie een nadrukkelijke rol voor de gemeentelijke organisatie om zowel het proces als de inhoud van de omgevingsvisie meer zelfstandig op te pakken. LOSstadomland heeft de gemeentelijke organisatie in fase één en twee nadrukkelijk begeleid bij zowel de externe procesaansturing als bij het opstellen van de inhoudelijke visie. In fase drie verwachten we dat de gemeentelijke organisatie meer zelfstandig in staat is om de omgevingsvisie op te stellen en het proces zowel intern als extern te leiden. LOSstadomland zal op de achtergrond een adviserende en coachende rol innemen. Dit betekent dat er in fase drie meer uren beschikbaar zijn voor de interne organisatie om de werkzaamheden uit te voeren en minder middelen beschikbaar zijn voor externe ondersteuning. Aangezien we als organisatie in fase 3 meer zelf gaan doen, volgt hieronder een uitgebreide toelichting op de organisatie.

7.1 Ambtelijke organisatie

Procesteam

Voor de processturing wordt een procesteam ingericht. Het procesteam bestaat uit de volgende deelnemers:

- **Procescoördinator:** de procescoördinator is het eerste aanspreekpunt en het gezicht naar binnen en buiten. De procescoördinator zorgt voor de externe afstemming met de samenleving, het college en de gemeenteraad en de interne afstemming tussen het proces van de omgevingsvisie en andere processen, programma's en projecten die hiermee raakvlakken hebben.
- **Ondersteunende procescoördinator:** biedt inhoudelijke en procesmatige ondersteuning aan de procescoördinator en bereidt samen met de coördinator communicatie het participatietraject voor.
- **Coördinator communicatie/participatie:** De coördinator communicatie/participatie richt zich op de manier waarop co-creatie (strategisch/tactisch) vormgegeven kan worden en de wijze waarop hierover met de samenleving wordt gecommuniceerd. Bij de wijze waarop co-creatie wordt vormgegeven wordt de regisseur dienstverlening betrokken.
- **Administratief ondersteuner:** de administratief ondersteuner plant afspraken, bijeenkomsten en regelt daarvoor de locatie. Daarmee ondersteunt hij/zij het procesteam met meer praktische zaken.

Werkgroep

De inhoudelijke werkzaamheden liggen bij de werkgroep. De werkgroep is verantwoordelijk voor de visievorming en het schrijven van de omgevingsvisie. De werkgroep heeft ook een belangrijke rol tijdens het participatieproces, doordat de werkgroepleden als gespreksleider, vakspecialist en/of notulist deelnemen aan participatiebijeenkomsten met de samenleving en doordat de werkgroepleden de resultaten van gesprekken en werksessies vertalen naar tussenproducten.

Een leerpunt uit de tweede fase van de omgevingsvisie is dat de werkgroep niet te groot moet zijn om slagvaardig en met betrokkenheid te kunnen werken. Net als bij de eerste fase gaan we in de derde fase werken met een compacte werkgroep en een schil van specialisten.

De werkgroep bestaat uit een integrale afvaardiging van (10-12) ambtenaren uit het fysieke en sociale domein. Er is sprake van een gemiddeld vierwekelijks overleg met de werkgroep. Afhankelijk van de stap in het proces vergadert de werkgroep meer om minder.

De werkgroep wordt samengesteld uit personen die al ervaring hebben opgedaan met de ontwikkeling van de omgevingsvisie en nieuwe deelnemers. We gaan kennis, kunde en enthousiasme uit de werkgroep van de eerste en tweede fase meenemen naar het procesteam/de werkgroep van de derde fase én vullen dit aan met 'nieuwe' collega's uit onze organisatie (uit het sociale en fysieke domein). Door steeds weer nieuwe collega's toe te voegen wordt het interne draagvlak vergroot en daarmee ook de verankering in de lijnorganisatie. Verder is de werkgroep deels op inhoudelijke betrokkenheid en deels op procesmatig inzicht en gevoel voor het instrument omgevingsvisie samengesteld.

Voor wat betreft de inhoud, zien we dat voor de derde fase de samenhang met het sociaal domein (het) groot(st) is. Wij zien voor deze fase daarom een belangrijke rol voor de stadsdeelregisseurs en de accountmanagers Economische zaken. Zij kennen de mensen die er wonen en de ondernemers en zullen in belangrijke mate de opgaven uit het visiegebied ophalen.

We verwachten niet dat alle werkgroepleden in dezelfde mate de rol van LOSstadomland uit fase 1 en 2 kunnen overnemen. Daarom onderscheiden we binnen de werkgroep een denktank. De denktank neemt vooral de rol van LOSstadomland over, bijvoorbeeld door na te denken over de vragen voor ieder participatiemoment, de inhoud van een enquête, de vormgeving van posters en de visiekaart.

De denktank

- Maakt onderdeel uit van de werkgroep;
- Doet het voorwerk voor en ondersteunt de werkgroep;
- Bepaalt de hoofdlijnen van de omgevingsvisie;
- Schrijft de omgevingsvisie;
- Ondersteunt het procesteam bij afstemmingsmomenten met raad, college en management.

De werkgroep

- Is verantwoordelijk voor de inhoud van de omgevingsvisie;
- Speelt een belangrijke rol tijdens het participatieproces, doordat de werkgroepleden als gespreksleider, vakspecialist en/of notulist deelnemen aan participatiebijeenkomsten met de samenleving en doordat de werkgroepleden de resultaten van gesprekken, workshops en/of discussies vertalen naar tussenproducten;
- Zorgt voor uitwerking van de hoofdlijnen in gebiedsspecifieke en/of thematische paragrafen van de omgevingsvisie.

Schil van specialisten

Naast het procesteam en de werkgroep wordt een schil van specialisten gevormd, die vooral bestaat uit beleidsmedewerkers van verschillende vakgebieden. Niet alle beleidsmedewerkers worden in even grote mate betrokken, dat is afhankelijk van het verloop van het proces.

De schil van specialisten

- Wordt regelmatig op de hoogte gehouden van de voortgang, zodat zij kunnen inschatten wanneer er wat van hen gevraagd zal worden;
- Neemt als inhoudelijk deskundige deel aan het participatieproces;
- Is in staat de discussie inhoudelijk te verdiepen door de juiste vragen te stellen;
- Levert een vakinhoudelijke bijdrage aan de tussenproducten en uiteindelijk de omgevingsvisie Stedelijk Gebied.

Ambtelijk opdrachtgever

De ambtelijk opdrachtgever neemt namens het college de opdracht voor het opstellen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied aan en bewaakt de opdracht in relatie tot de inzet van middelen, verschillende programma's en de lijnactiviteiten. De procescoördinator heeft tweewekelijks overleg met de ambtelijk opdrachtgever voorafgaand aan het PHO grote projecten. De ambtelijk opdrachtgever neemt deel aan het PHO grote projecten dat eveneens tweewekelijks plaatsvindt.

Afstemming tussen programma's

De programma's Omgevingswet, Nieuwe energie, Binnenstad, Hart van Zuid en Sociaal domein vormen een belangrijke input bij het opstellen van de omgevingsvisie voor het stedelijk gebied. De programma's zijn gericht op het bereiken van opgaven en het uitvoeren en begeleiden van activiteiten, initiatieven en projecten die bijdragen aan het hogere doel voor deze gebieden.

Het programma Omgevingswet is gericht op een goede implementatie van de wet in de ambtelijke en bestuurlijke organisatie. Het programma Omgevingswet is tevens verantwoordelijk voor het opstellen van de omgevingsvisie voor de gemeente Hengelo. Het doorlopen van een zorgvuldig proces met de samenleving (op grond van artikel 10.7 Omgevingsbesluit) en het opstellen van visie en beleid vormen aandachtspunten vanuit dit programma.

Visie en beleid zijn ook belangrijk voor de programma's als het gaat om het toetsen van nieuwe initiatieven en een gebiedsgerichte aanpak. Het is niet ondenkbaar dat er gedurende het proces een verschil van mening ontstaat tussen de programma's over het proces en/of de inhoud. Daarom is het niet alleen van belang voor het participatieproces met de samenleving dat er sprake is van een goede basis in de vorm van een Kader voor de omgevingsvisie Stedelijk Gebied, maar ook voor de verschillende programma's die betrokken zijn.

Het Kader schetst de opgave aan het procesteam, maar geeft ook duidelijkheid aan alle deelnemers aan het proces. Een goede interne afstemming bij de start van het proces over de inhoud van het Kader is belangrijk. Indien er gedurende het proces toch nog sprake is van onderlinge controverses tussen programma's worden deze in eerste instantie besproken in de domein overleggen fysiek en sociaal. Indien het geschil niet kan worden opgelost, wordt e.e.a. besproken in de stuurgroep (zie hieronder) waar een standpunt wordt worden ingenomen over het geschil.

7.2 Politiek bestuurlijke organisatie

Stuurgroep en PHO grote projecten

De stuurgroep wordt gevormd door de portefeuillehouder, de ambtelijke opdrachtgever en de procescoördinator van de omgevingsvisie. De stuurgroep is bedoeld om de portefeuillehouder te informeren over de voortgang van het proces. Voordat een processtap wordt afgerond wordt in de stuurgroep beoordeeld of is voldaan aan de doelstelling en het resultaat. Tevens worden eventuele risico's in beeld gebracht en afgewogen. In de stuurgroep worden daarmee procesbesluiten genomen. Inhoudelijke besluitvorming vindt plaats in de vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Aangezien er voor het opstellen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied sprake is van raakvlakken met meerdere programma's, ambtelijke opdrachtgevers en portefeuillehouders wordt de agenda van de stuurgroep tevens geagendeerd in het PHO grote projecten, zodat gelijktijdig alle portefeuillehouders, de ambtelijk opdrachtgevers en programmamanagers worden geïnformeerd over de voortgang van het proces.

College van burgemeester en wethouders

Tijdens het PHO grote projecten (dit kan na de installatie van het nieuwe college een ander overleg worden) worden de portefeuillehouders geïnformeerd over het proces en worden procesbesluiten genomen wanneer een stap in het proces is afgerond. In het college van burgemeester en wethouders worden in ieder geval inhoudelijke besluiten genomen over:

- Het plan van aanpak omgevingsvisie Stedelijk Gebied
- Het Kader voor de omgevingsvisie Stedelijk Gebied
- De ontwerp omgevingsvisie Stedelijk Gebied
- De omgevingsvisie Stedelijk Gebied

Gemeenteraad

Vanwege de veranderende rol van de gemeenteraad, namelijk meer kaderstellend, ligt de nadruk voor de raadsleden op de eerste fase van het proces. In deze fase stellen zij het Kader voor de omgevingsvisie Stedelijk Gebied vast. Hiermee geeft de gemeenteraad sturing aan de thema's waarover het moet gaan in de visie en aan het proces. Afhankelijk van de inhoud van het Kader voor het stedelijk gebied komt de visie via (brede) participatie tot stand.

Informele afstemming

Afstemming over de inhoud en de voortgang van het proces vindt tijdens de verschillende stappen van het proces plaats tijdens zogenaamde werksessies met gemeenteraadsle-

den. In de eerste stap wordt op basis van een ambtelijke voorzet met de gemeenteraadsleden in één of meer werksessies nagedacht over de inhoud van het Kader voor de omgevingsvisie. Hierin wordt als het ware de opdracht voor het procesteam vastgelegd. In de volgende stappen van het proces worden de raadsleden op informele wijze meegenomen in het proces en wordt de inhoud van de (tussen) producten met hen afgestemd. Hierdoor zijn de raadsleden bij de vaststelling van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied in staat om te toetsen of is voldaan aan het Kader en of het participatieproces op een zorgvuldige manier is doorlopen.

Besluitvorming

In de gemeenteraad worden in ieder geval inhoudelijke besluiten genomen over:

- Het plan van aanpak stedelijk gebied
- Het Kader voor het stedelijk gebied (inclusief de thema's voor de toekomst)
- De omgevingsvisie Stedelijk Gebied

7.3 Ondersteuning

Coachende rol extern bureau

In de eerste en tweede fase heeft het adviesbureau LOS-stadomland de ontwikkeling van onze omgevingsvisie ondersteund. Dit was ondersteuning op zowel het proces als de inhoud van de visie. In het kader van 'leren door te doen' en het lagere budget dat beschikbaar in de derde fase wordt LOS-stadomland ingehuurd voor het bieden van coaching en ondersteuning aan het procesteam en de werkgroep. Een gevolg van deze coaching is dat LOS-stadomland in de derde fase niet meer zichtbaar zal zijn naar buiten toe. In het besluitvormingsproces, de informele werksessies met raadsleden, de themabijeenkomsten met college en CMT en de participatiemomenten zal de procesmatige voortgang worden toegelicht door het procesteam en de inhoudelijke voortgang door de werkgroepleden die in de denktank deelnemen. Een aandachtspunt hierbij is dat er vanuit bestuur en management vertrouwen in de interne

organisatie wordt uitgesproken en uitgestraald.

Ondersteuning gemeentelijk Designteam

In de eerste en tweede fase van de omgevingsvisie is het ondersteunend materiaal, zoals posters en tussenproducten, grotendeels opgemaakt door LOS-stadomland. Na vaststelling van de huisstijl heeft het Designteam daaraan wel meegewerkt. Nu er voor de derde fase minder externe ondersteuning beschikbaar is, wordt een grotere inzet van het Designteam gevraagd.

Per processtap zal het procesteam afspraken maken over de inzet van het Designteam. Inhoudelijke ideeën worden uitgewisseld met het procesteam en/of leden van de werkgroep.

Het Designteam

- Zorgt voor de opmaak en vormgeving van stukken (plan van aanpak, voorraadkast, Kader, ontwerp en definitieve omgevingsvisie);
- Ondersteunt de coördinator communicatie (uitnodigingen, publicaties, advertenties, etc);
- Zorgt voor beeldmateriaal voor participatiemomenten (posters, etc, in overleg met het procesteam en de denktank).

7.4 Samenleving

Afhankelijk van de inhoud van het Kader wordt de omgevingsvisie Stedelijk Gebied waar mogelijk in co-creatie met de samenleving opgesteld. De inhoud van het Kader wordt voorafgaand aan brede co-creatiemomenten gedeeld met de samenleving. Om inzichtelijk te maken welke partijen met welke belangen bij het opstellen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied moeten worden betrokken, wordt een stakeholdersanalyse opgesteld. De stakeholdersanalyse biedt een basis voor participatie en communicatie tijdens het opstellen van de omgevingsvisie. In de stakeholdersanalyse wordt onderscheid gemaakt in vier hoofdcategoryën, die verder zijn onderverdeeld.

Inwoners	Maatschappelijke organisaties	Bedrijven	Overheid
Inwoners visiegebied	Maatschappelijke organisaties	Ondernemers	Ketenpartners
Inwoners grenzend aan visiegebied	Belangenorganisaties	investeerdere	Bestuur
Gebruikers visiegebied			Ambtelijke organisatie

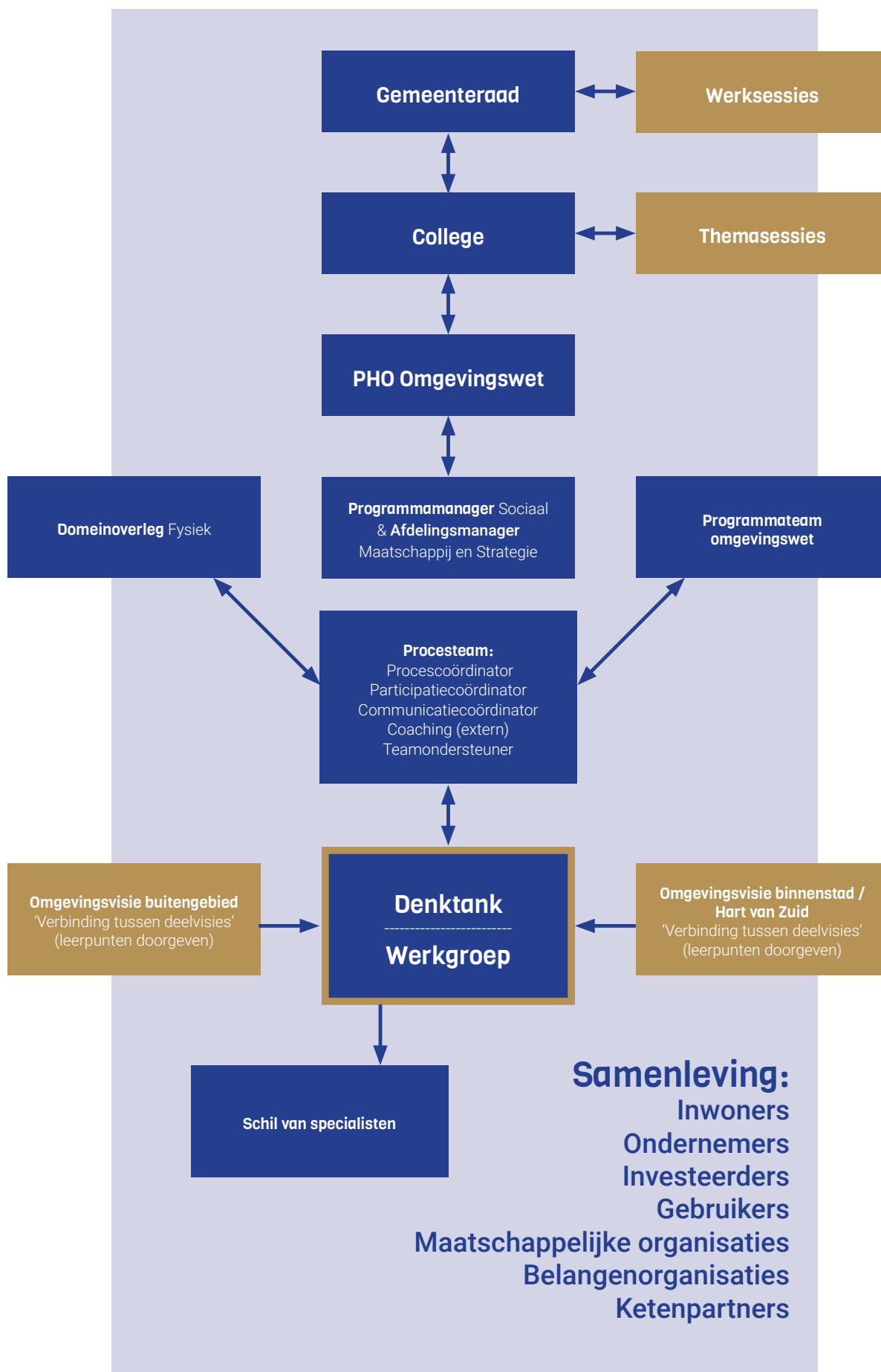
Raming ambtelijke inzet

De verwachte doorlooptijd voor het opstellen van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied wordt geschat op 20 maanden (= 75 werkbare weken). Op basis van de beschreven

organisatie van het proces voor de omgevingsvisie Stedelijk Gebied zijn de totale ambtelijke uren per persoon als volgt geraamd:

Proces coördinator	Ondersteunende proces coördinator	Coördinator communicatie en participatie	Lid werkgroep en Denktank	Lid werkgroep	Lid schil van specialisten	Ambtelijk opdrachtgever	Programma managers
1.800	950	350	250	100	40	50	30

7.5 Organogram

8. Planning

De planning betreft een inschatting op basis van de eerste en tweede fase van de omgevingsvisie. Afhankelijk van de keuzes die in het Kader worden gemaakt kan een meer realistische en uitgewerkte planning worden opgesteld.

Op basis van de eerste en tweede fase, wordt verwacht dat de ontwikkeling van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied (ook) 20 maanden zal duren. Dit wordt gezien als de meest optimistische doorlooptijd. Mogelijk is extra tijd nodig om het participatieproces goed vorm te geven gezien het feit dat de visie gaat over de diverse woon- en werkgebieden van onze inwoners en ondernemers.

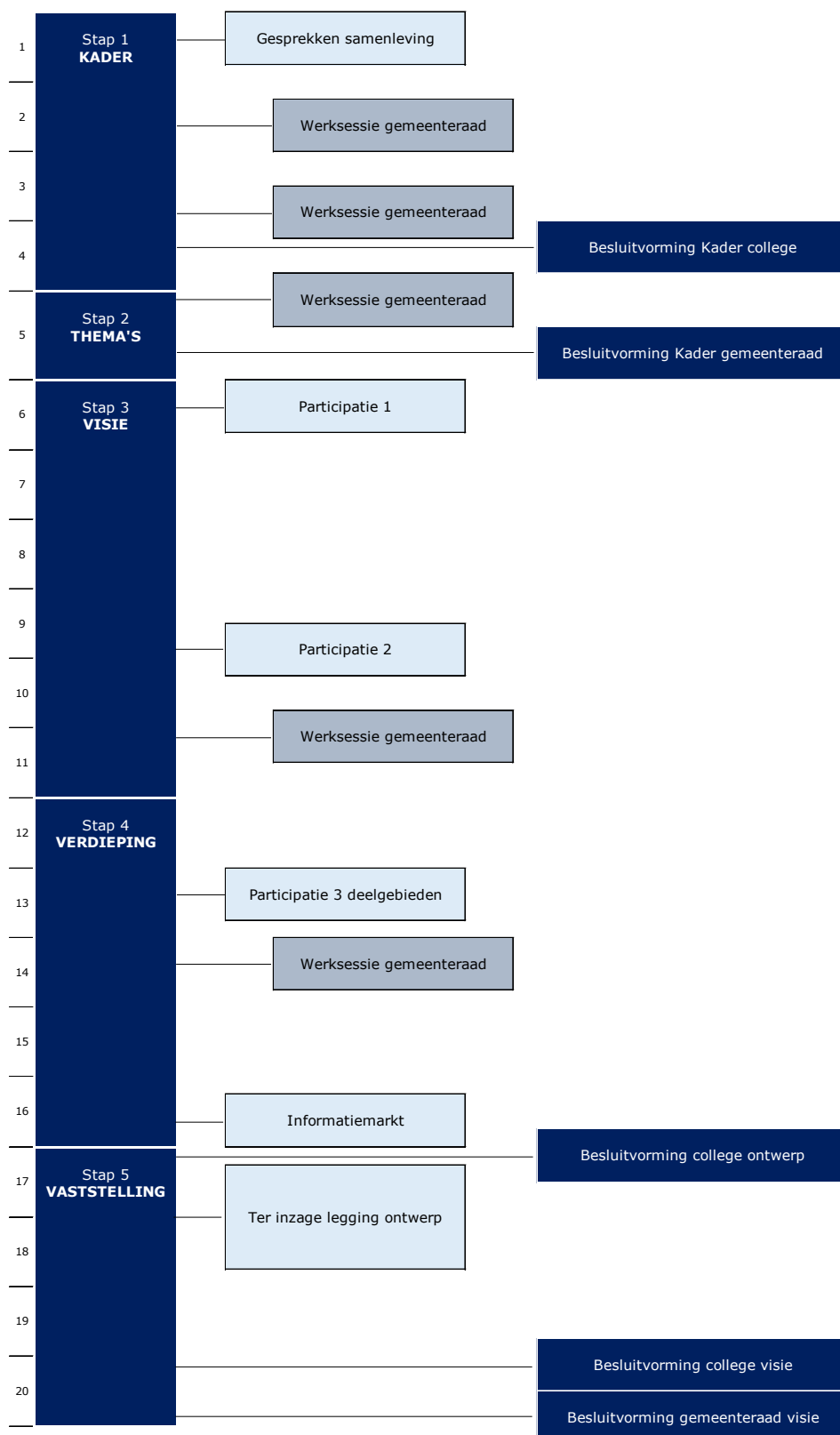
Globale planning

Voorgesteld wordt om in mei 2022 te starten met de ont-

wikkeling van de omgevingsvisie Stedelijk Gebied. In mei wordt namelijk het ontwerp van de omgevingsvisie fase 2 door het college vastgesteld en ontstaat er capaciteit binnen de ambtelijke organisatie en bij LOSstadomland om van start te gaan met fase drie. Het ontwikkelproces zal zich eerst binnen de organisatie afspelen met het opstellen van de voorraadkast. Nadat dit plan van aanpak door de gemeenteraad is vastgesteld kan het externe proces van start gaan. De eerste gesprekken met externe partijen over de thema's van de omgevingsvisie kunnen mogelijk in juni – juli 2022 gevoerd worden. Dit geldt ook voor de enquête die we houden onder inwoners en ondernemers.

Hiernaas is een globale planning op basis van de processtappen weergegeven

Planningsschema op hoofdlijnen

Colofon

Mei 2022. Uitgave van de gemeente Hengelo. Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten ontleend worden.

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo